

MIES JA NAINEN LAULUN OPPILAANA

Tekijä: Petter Andersson

**Pedagoginen opinnäytetyö
Elokuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

5.3.2008

Tekijä ANDERSSON, Petter	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	
	Sivumäärä 19	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi MIES JA NAINEN LAULUN OPPILAANA		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla		
Työn ohjaaja Laitinen-Väänänen, Sirpa		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Selvitin mahdolliset erot naisten ja miesten välillä oppilaina opettaessa klassista laulutekniikkaa tutkimalla kirjallisuutta. Halusin saada paremmat edellytykset keskittyä olennaiseen opettaessa, ja tietää eri sukupuolten mahdolliset erityiset ongelmakohdat etukäteen; mihin pitää erityisesti paneutua. Työssä tarkastelin ensin miesten ja naisten eroja laulun oppilaana fysiologisesta näkökulmasta: miten miesten ja naisten keho eroaa toisistaan. Jatkoin miesten ja naisten vertailua musiikillisen oppimisen näkökulmasta: onko miehillä ja naisilla itse oppimisprosessiin liittyviä eroja? Tämän jälkeen tutkin miesten ja naisten sukupuolirooleja yhteiskunnassa, ja miten sukupuoliroolit vaikuttavat erityisesti klassisen musiikin opiskeluun sekä opiskelumotivaatioon.</p> <p>Miesten ja naisten ero klassisen laulun opiskelussa ei ole merkittävä. Suurin ero löytyy ruumiinrakenteesta, jossain määrin aloittelevan laulajan hengitystekniikassa, ja naisten suuremmissa klassisen musiikin harrastajamäärissä, johtuen yhteiskunnan arvoista. Miehet klassisessa musiikissa ovat yleensä hyvin motivoituneita, mikä auttaa heitä oppimisessa. Ei ole lauluteknillisiä eroja miesten ja naisten välillä, ainoastaan eri ihmisten välillä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) laulaminen--tekniikka, yksinlaulu, äänenmuodostus, äänialat, sukupuolierot, oppiminen, sukupuoliroolit		
Muut tiedot		

Author ANDERSSON, Petter	Type of Publication Diploma project (5 ECTS credits)	
	Pages 19	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title MALE AND FEMALE SINGING STUDENTS		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor Laitinen-Väänänen, Sirpa		
Assigned by		
Abstract I studied the possible differences between male and female classical singing students by literary research. I wanted to obtain knowledge of the likely problems of the different sexes in beforehand; to know specifically what to work on. In the project I first studied differences in male and female singing from a physiological point of view: how the male and female body differ from each other. I then continued to comparing the musical learning of men and women: is the musical learning process itself different? After this I examined the gender roles of men and women, especially regarding the learning of classical music. The difference between men and women in studying classical singing is not that significant. The biggest difference is to be found in the physique, to some extent in the breathing of the novice singer, and women's greater inclination for classical music due to the values of our society. Men in classical music are generally very motivated, which helps them in the learning process. There are no technical differences in singing between men and women, only between individuals.		
Keywords Singing--Technique, Solo singing, Vocal training, Vocal registers, Gender differences, Learning, Gender role		
Miscellaneous		

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
2 Työn tavoite ja menetelmät	3
3 Mies ja nainen: laulamista koskevia eroja	4
3.1 Laulamisen fysiologia	4
3.1.1 Hengitys	5
3.1.2 Ääniala	6
3.2 Oppiminen ja musikaalisuus	8
3.3 Sukupuoliroolit ja laulun opiskelu	11
3.4 Motivaatio	13
4 Pohdinta ja johtopäätökset	16
4.1 Opettajan haasteet	17
4.2 Työprosessin ja oman oppimisen pohdinta	18
Lähdeluettelo	19

1 Johdanto

Laulun opettajana toimiminen on alituista eri tilanteisiin reagoimista. Kaikki laulun oppilaat ovat erilaisia, ja heillä on kaikilla erilainen ääni, jota pitää kehittää yksilöllisesti. Kaikilla oppilailla on omat vaikeutensa, ja kaipaavat hyvin yksilöllistä ohjausta. Tässä työssä halusin kuitenkin selvittää, onko mitään yleisiä eroja miesten ja naisten välillä lauluoppilaan roolissa. Mikäli on niin, tämä tieto voi antaa laulun opettajalle parempia työkaluja opetukseen, nimenomaan eri sukupuolten kanssa työskennellessä. Opettaja tietää paremmin mitä odottaa, ja mihin todennäköisesti pitää panostaa enemmän.

Tässä työssä tarkastelin ensin miesten ja naisten eroja laulun oppilaana fysiologisesta näkökulmasta: miten miesten ja naisten keho eroaa toisistaan. Jatkoisin miesten ja naisten vertailua musiikillisen oppimisen näkökulmasta: onko miehillä ja naisilla itse oppimisprosessiin liittyviä eroja? Tämän jälkeen tutkin miesten ja naisten sukupuolirooleja yhteiskunnassa, ja miten sukupuoliroolit vaikuttavat erityisesti klassisen musiikin opiskeluun sekä opiskelumotivaatioon.

2 Työn tavoite ja menetelmät

Halusin selvittää mahdolliset erot naisten ja miesten välillä oppilaina opettaessa klassista laulutekniikkaa. Tällä tavalla voin saada paremmat edellytykset keskittyä olennaiseen opettaessa, ja tietää eri sukupuolten mahdolliset erityiset ongelmakohdat etukäteen; mihin pitää erityisesti paneutua. Miehiä klassisen laulun opiskelijoina on paljon vähemmän kuin naisia. Tästä johtuen klassisen laulun opettajalla harvoin on mahdollisuus opettaa miestä, ja kattavaa henkilökohtaista kokemusta miehen opettamisesta ei helposti synny laulun opettajalle. Siksi on erityisen tärkeää tietää mahdollisimman paljon etukäteen miehen ja naisen eroavaisuuksista.

Etsin kirjallisuudesta taustatietoja ihmisen fysiologiasta ja anatomiasta, miesten ja naisten ruumiinrakenne-eroista sekä miesten ja naisten mahdollisista musiikillisen oppimisprosessin eroista. Selvitin myös miesten ja naisten sukupuolirooleja musiikissa: miten miehet ja naiset asettuvat musiikin maailmaan.

3 Mies ja nainen: laulamista koskevia eroja

3.1 Laulamisen fysiologia

Äänielimistö jakautuu viiteen osaan: hengityselimistöön (*respiraatio*), äänentuottoelimistöön (*fonaatio*), ääntöelimistöön (*artikulaatio*), tuki- ja liikuntaelimistöön ja hermostoon.¹ Ääneen vaikuttaa myös verenkiertoelimistö, ruuansulatuselimistö sekä hormonit.

Kun ihmisen fysiologisia eroja miesten ja naisten välillä tarkastellaan äänentuoton ja laulamisen kannalta, niin tärkeimmät alueet ovat hengityselimistö ja äänentuottoelimistö. Näihin kuuluvat keskivartalon lihakset, keuhkot sekä kurkunpää. Tuki- ja liikuntaelimistöä toki tarvitaan hyvän lauluasennon ylläpitämiseksi, mutten kovin yksityiskohtaisesti käsittele niitä tässä. Itse raajojen ja selkärangan sekä niitä ohjaavien lihasten toiminnassa ei ole suuria eroja yleisesti ottaen miesten ja naisten välillä laulaessa, ainoastaan henkilökohtaisia eroja. Saman voi todeta myös ääntöelimöstä, hermostosta, verenkierrosta ja ruuansulatuksesta. Hormonaaliset erot ovat sen sijaan tarkastelun arvoisia.

Yleisesti ottaen miehillä on vahvemmat lihakset kuin naisilla, miesten testosteroni-hormonista johtuen.² Luusto kasvaa miehillä ja naisilla eri tavalla: lantion ja hartioiden ympärysmittan suhde on naisilla jokseenkin sama, kun lantion ympärysmitta on miehillä huomattavasti pienempi kuin hartioiden. Naisen lantio on myös huomattavasti avarampi ja leveämpi kuin miesten.³ Miehet ovat myös yleensä toistakymmentä senttimetriä pidempiä kuin naiset puberteetin pidemmän kasvukauden johdosta.⁴

Hormonitoiminnan vaikutus ääneen on suurempi naisilla kuin miehillä.⁵ Laulaminen voi tuntua naisista epämiellyttävältä kuukautisten aikana, kun kehossa on turvotusta, limakalvoreaktioita ja kipuja. Varsinkin ylä-äänissä voi tapahtua äänen kaventumista. Laulaminen ei välttämättä ole haitallista, mutta jos tuntuu siltä, ettei keho toimi parhaalla mahdollisella tavalla on turha ruveta väkisin painamaan ääntä. Raskauden loppuvaiheilla laulaminen voi myös vaikeutua, kun painon

¹ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 12

² Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 593

³ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 126

⁴ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 592

⁵ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 123

erilainen jakautuminen voi vaikuttaa rangan asentoon, ja vauva painaa sisäelimiä jolloin hengitys muuttuu pinnallisemmaksi. Synnytyksen jälkeen taas vatsalihakset ovat venyneet, ja syvähengitys voi olla vaikeaa. Raskauden loppuvaiheilla hormonitoiminnan muutokset vaikuttavat myös limakalvoihin.

3.1.1 Hengitys

Äänentuoton tärkeä osa on hengitys, eli *respiraatio*. Sisään hengittäessä ilmapaine on keuhkoissa kehon sisällä matalampi kuin kehon ulkopuolella. Koska keuhkot eivät ole lihasta, ne eivät voi supistua tai laajentua itsestään.⁶ Hengittämiseen tarvitaan siis lihastyötä. Tärkeimmät sisäänhengityslihakset ovat ulommat kylkivälilihakset ja pallea.⁷ Ulommat kylkivälilihakset nostavat kylkiluita supistuessaan, jolloin rintaontelo laajenee sivuille ja eteenpäin. Kylkiluut siis liikkuvat hengittäessä sivulle ja ylös. Pallea on luisen rintakehän alareunoista lähtevä holvimainen lihas, ja on rintaontelon ja vatsaontelon välinen raja. Kun pallea supistuu, sen holvi madaltuu ja keuhkot laajenevat alaspäin, jolloin niissä syntyy alipaine: hengitetään sisään. Samalla pallea työntää vatsaontelossa olevia elimiä alaspäin, jonka näemme vatsan pullistumisena. Kun hengitykseen käytetään enemmän kylkivälilihaksia, puhutaan *rintahengityksestä* tai *kylkiluuhengityksestä*, ja enemmän palleaa käytettäessä puhutaan *palleahengityksestä* tai *vatsahengityksestä*. Optimaaltilanteessa hengitys on sekoitus näitä kahta.⁸ Valitettavasti on yleistä varsinkin nuorilla naisilla, että vatsaa vedetään sisään sutjakkaamman vartalon toivossa, jolloin pallea ei voi toimia oikein.⁹ Tällöin hengityksestä tulee pinnallista niin sanottua solisluuhengitystä, jolloin hartiat nousevat hengittäessä.¹⁰

Tärkeimmät ulohengityslihakset ovat sisemmät kylkivälilihakset ja vatsalihakset.¹¹ Sisemmät kylkivälilihakset vetävät kylkiluita alaviistoon, ja lähentävät niitä toisiinsa ja selkärankaan. Vatsalihakset työntävät vatsaontelon elimiä takaisin ylöspäin pallean ollessa rentona, ja tyhjentävät siten rintaonteloa ilmasta. Keuhkoissa syntyy ylipaine, jolloin hengitetään ulos. Vatsalihaksista ulohengitykseen pitäisi osallistua kaikki lihakset paitsi suora vatsalihas (ns. sikspäkki), lueteltuna sisältä ulospäin: poikittainen vatsalihas, sisempi vinovatsalihas sekä ulompi vinovatsalihas.¹² Rauhallisessa hengityksessä toimivat ainoastaan sisäänhengityslihakset, mutta esimerkiksi laulaessa

⁶ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 32

⁷ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 272

⁸ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 40

⁹ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 22

¹⁰ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 40

¹¹ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 274

¹² Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 35

myös uloshengityslihaksia tarvitaan. Miehillä ja naisilla ei ole itse lihaksissa toiminnallisia eroja, muuta kuin että miesten lihakset yleensä ovat vahvempia, kuten aiemmin mainitsin.

Laulaessa sisäänhengitys on paljonkin lyhyempi kuin uloshengitys, ja ilman pitää päästä syvälle keuhkoihin.¹³ Kehon pullistuminen täytyy tuntua aina lantionpohjassa asti. Uloshengitystä (eli laulun fraasia) säädelään uloshengityslihaksilla. Keuhkojen tilavuudessa on eroja: naisten keuhkot ovat tilavuudeltaan yleensä 20-25% miesten keuhkoja pienemmät, mutta eri henkilöiden arvot voivat poiketa suuresti toisistaan.¹⁴ Täten miehet voivat yleensä laulaa pidempiä fraaseja kuin naiset. Hengityslihaksiston toimintaa kehittämällä voi myös kohentaa kykyä laulaa pidempiä fraaseja.¹⁵ Mitä paremmin pystyy hengittämään sisälle, sen helpommaksi tulee seuraavan fraasin laulaminen.

Molemmille sukupuolille hengityksen joustavuus voi olla vaikeaa.¹⁶ Naiset yleensä käyttävät ylärintakehää enemmän kuin miehet, enimmäkseen rintaa kohottavasta ryhdistä ja vatsan sisään vetämisestä johtuen, kuten mainitsin aiemmin. Kun kiinnittää huomion naisen alempaan rintakehään ja palleaan, ensimmäinen reaktio on yleensä näiden alueiden jäykistyminen. Miehillä taas on rinta yleensä kasassa, jolloin sitä pitää nostaa, eli kannatella. Miehet osaavat yleensä kyllä käyttää hengityksessä alavatsaansa, mutta jännittävät sitä usein liikaa, ja koko vatsan alue jännittyy. Miehet oppivat keskimäärin nopeammin kannattelemaan rintaa oikein, nähtävästi paremman lihaskunnon johdosta. Naisilla kestää pidempi aika riittävän yläkehön lihasvoiman saavuttamiseen, jotta saadaan oikea ryhti laulamiseen. Tämä on kuitenkin myös yksilöllistä, mutta joitain yleisiä piirteitä naisten ja miesten välillä on nähtävissä. Naiset seisovat myös miehiä hieman useammin polvet lukossa, jolloin oikean lauluasennon ylläpitäminen on mahdotonta.

3.1.2 Ääniala

Miehen kurkunpää on suurempi kuin naisten, ja miesten äänenmurros (äänen madaltuminen) on selvempi.¹⁷ Ääni madaltuu enemmän, koska kurkunpää kasvaa suuremmaksi testosteronin johdosta. Kurkunpää muodostuu useasta rustosta, jota limakalvo päällystää.¹⁸ Kurkunpäässä on pieniä lihaksia, jotka lähentävät ja loitontavat äänihuulia. Äänihuulet aukeavat sisään hengittäessä, ja

¹³ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 35

¹⁴ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 276

¹⁵ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 31

¹⁶ Keenze, M., Bell, D. (2005). *Voice pedagogy: Teaching breathing*. Journal of Singing – The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing, 61:4, s 376

¹⁷ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 594

¹⁸ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 262

sulkeutuvat ulos hengittäessä.¹⁹ Sekä kurkunpää että ylemmät hengitystiet ottavat osaa äänenmuodostukseen.²⁰ Uloshengityksen ilmapirta saadaan äänihuulten kohdalla värisemään. Äänihuulet lähenevät toisiaan ja alkavat värähdellä sivusuunnassa. Tällöin syntyy nopea paineenvaihtelu, jonka kuulemme äänenä. Tätä kutsutaan *fonaatioksi*. Äänen korkeus riippuu äänihuulten jännityksestä sekä niiden koosta (miehillä isommat äänihuulet, eli matalampi ääni). Naisen äänihuulet ovat 11-15 mm mittaiset, ja miehen äänihuulet 17-21 mm.²¹ Mitä pidemmät äänihuulet ovat, sen laajempi on tuotettavissa oleva äänialue. Äänihuulten pituus ei korreloi ihmisen kehon pituuteen, mutta tuntuu korreloivan kaulan ympäröivän kaulan kanssa.

Ääneen laatuun vaikuttaa hengityksen lisäksi äänihuulten reunan muoto. Ylemmät hengitystiet, kieli, hampaat, posket ja huulet vaikuttavat kurkunpäässä syntyneeseen ääneen.²² Tätä kutsutaan *artikulaatioksi*. Ääni vahvistuu suuontelossa, nenän onteloissa, nielussa ja rintaontelossa. Nämä toimivat aivan kuin kitaran tai viulun kaikukoppa. Ilman tätä kaikukoppaa, ääni olisi hyvin heikko ja väritön.²³ Pään onteloissa ei ole selviä eroja miesten ja naisten välillä, ainoastaan eri henkilöiden välillä.

Ihmisäänissä on eri rekistereitä.²⁴ Laulamissa käytetään rintarekisteriä (matala, voimakasointinen rekisteri), keskirekisteriä (sekoitus rinta- ja päärekisteriä), sekä päärekisteriä (lauletaan ns. ohennetusti, äänen sointi tuntuu eniten pään alueella). Breikkipaikaksi kutsutaan sitä kohtaa, jossa ääni siirtyy rekisteristä toiseen. Tätä rekisterivaihtoa käytetään hyväksi esimerkiksi jodlauksessa. Tavoite klassisessa laulussa on kuitenkin, että tätä siirtymistä ei huomaisi, eli äänen egalisoiminen. Joka äänellä on yksilölliset breikkipaikat. Naiset laulavat enimmäkseen päärekisterin alueella, kun taas miesääni pysyy suurimmaksi osaksi rintarekisterin alueella. Sanojen artikulaation pitää olla ankkuroitu kehon lihaksissa, jotta teksti kuuluisi hyvin. Tästä syystä voi olla naiselle vaikeampaa saada teksti kuuluviin, koska lauletaan ohennetusti, varsinkin kun mennään aivan äänen yläsäveliin.

Miehillä on siis yleensä naisia matalampi lauluääni äänihuulten koosta johtuen. Tämä ero on noin oktaavi.²⁵ Pitää kuitenkin muistaa, että joka ääni on yksilöllinen: ääritapauksissa matala naisen puheääni voi olla matalampi kuin korkea miehen puheääni. Länsimaisessa klassisessa musiikissa

¹⁹ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 47

²⁰ Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 264

²¹ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 51

²² Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. s. 264-5

²³ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 51

²⁴ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 60

²⁵ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 90

luokitellaan laulajat eri äänityyppeihin: miesäännet matalasta korkeaan ääneen ovat basso (ääniala noin F-d1), baritoni (A-fis1) ja tenori (c-a1), sekä naissäännet alto (f-e2), mezzosopraano (a-fis2) ja sopraano (c1-a2).²⁶ Äänialan tarkka määrittelemine on kuitenkin vaikeaa joka äänen yksilöllisyyden vuoksi. Äänityyppien välillä löytyy eroja myös rekistereissä ja breikkipaikoissa: rekisterit alkavat hieman eri paikassa (joten breikkipaikat ovat myös eri paikoissa), ja rekistereitä käytetään siitä syystä hieman eri tavalla jos verrataan eri äänityyppejä. Tämä on kuitenkin enemmän äänityyppiin liittyvää, eikä niinkään selkeästi miesten ja naisten välinen ero.

Naisilla ja miehillä on siis täysin samanlainen fysiologinen äänielimistö.²⁷ Miesten matalampi ääni ei siis vaikuta lauluteknisiin seikkoihin: miehet ja naiset käyttävät samaa tekniikkaa hengitykseen, äänentuottamiseen ja –vahvistamiseen. Miesten lantion ja rintakehän välinen etäisyys on kuitenkin suurempi kuin naisten, joten pieniä eroja esimerkiksi hengitysaistimuksessa voi esiintyä.

3.2 Oppiminen ja musikaalisuus

Onko biologisia eroja miesten ja naisten musiikin oppimisessa? *Musiikkikäyttäytyminen* on hyvin kompleksi ja laaja alue. Siihen kuuluu musiikin kuuntelu, tanssiminen musiikin mukaan, laulaminen, soittaminen, tunteelliset reaktiot musiikkiin, improvisoiminen ja säveltäminen, musiikin tallentaminen nuotein, nuottien lukeminen ja musiikin analysoiminen.²⁸ Lisäksi musiikkikäyttäytyminen ei pysy samana siirtyessä aikakaudesta toiseen, kulttuurista toiseen, tai jopa henkilöstä toiseen. Laulajalla pitää olla eri valmiudet kuin pianistilla tai balettitanssijalla. Kaikki musiikkiin liittyvät taidot edellyttävät oppimisprosessia, jonka seurauksena oppijalle syntyy käsityksiä musiikin rakenteista. Tämä oppimisprosessi alkaa sopeutumisella ympäristön ääniärsykkeisiin. Tätä kutsutaan myös *implisiittiseksi oppimiseksi*. Musiikkia opitaan spontaanisti ilman tarkoituksellista oppimista vain olemalla alttiina ympäristön musiikkivaikutteille. Sopeutuminen musiikkiin ei tietenkään rajoitu lapsuuteen, vaan jatkuu läpi elämän. Henkilöä ympäröivä musiikki määrittää suunnan, johon hänen musiikillinen kehitys johtaa. Tässä vaiheessa tytöillä ja pojilla ei ole mitään oppimisen eroja, muita kuin yhteiskunnan ihanteista ja asenteista syntyviä. Oppiminen on mukautumista ympäröivän kulttuuriin ja arvoihin. Se on sidoksissa siihen

²⁶ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 67

²⁷ Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. s. 90

²⁸ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 14

toimintaan, kontekstiin ja kulttuuriin, jossa tietoa ja taitoa opitaan ja käytetään.²⁹ Kulttuureja ovat tässä mielessä esimerkiksi koulu tai kaveripiiri. Henkilö joutuu mukautumaan kulloisenkin ympäristön käytäntöihin. Siksi oppimistulos riippuu siitä, millaista musiikkia ja kuinka paljon musiikkia oppija kohtaa.³⁰ Se kulttuuriympäristö, mihin lapsi sattuu syntymään, ohjaa tätä oppimista.³¹ Kulttuuriympäristö välittää lapselle musiikkityypin, johon hän kasvaa, ja jonka hän ennen pitkää tulee kokemaan omakseen. Näin ympäristö määrää suunnan, johon lapsen musiikillinen kehitys tulee johtamaan.

Implisiittinen oppiminen tapahtuu automaattisesti ja tiedostamatta. *Eksplisiittinen oppiminen* taas vaatii tietoisia ja harkittuja ponnisteluja.³² Musiikin eksplisiittinen oppiminen rakentuu implisiittisesti omaksuttujen taitojen ja tapojen varaan. Osaamista kehitetään aktiivisesti musisoimalla. Ammatillisten taitojen oppiminen tapahtuu musiikkioppilaitoksissa ja omaehtoisen harjoittelun avulla. Nuoruudessa tapahtuvaa oppimisen määrittelyä vaikeuttaa se, että oppimisen rinnalla on myös biologinen kypsyminen, esimerkiksi äänenmurros ja motoriset, neurologiset sekä sensoriset valmiudet. Kypsymisen ja oppimisen vaikutuksia on vaikea erottaa toisistaan.³³ Miehet kypsyvät yleensä naisia myöhemmin. Laulua opiskellessa ammatillisesti työskennellään kuitenkin lähes aina jo biologisesti kypsien henkilöiden kanssa, joten tässäkään ei voi vetää selkeää rajaa miesten ja naisten välillä.

Lasten laulamista arvioidaan usein sen perusteella, kuinka hyvin laulaja pysyy sävellajissa, ja miten puhtaasti hän laulaa.³⁴ On tutkittu iän ja sukupuolen vaikutusta laulamisen sävelpuhtauteen. Tutkijat ovat päässeet yksimielisyyteen siitä, että iän karttuessa sävelpuhtaus paranee. Sen sijaan poikien ja tyttöjen välisistä eroista on ristiriitaisia tuloksia. Joissain tutkimuksissa on katsottu, että tytöt laulavat poikia tarkemmin, kun taas toisissa ei ole eroa sukupuolten välillä. Tämä selittyy sillä, että jälkimmäisessä tutkimuksessa poikien kyllä todettiin laulavan huonommin itse koetilanteessa, mutta muuten ei. Tutkijat arvelevat, että poikien asenne naisopettajien hallitsemaa oppiainetta kohtaan heijastuu testitulokseen: musiikilla on feminiininen leima. Toinen selitys on, että poikien kielellinen kehitys on hitaampaa kuin tyttöjen, ja se saattaa heijastua laulamiseen, jossa tekstillä on usein olennainen osa. Tämä vuorostaan johtaisi poikien vastahakoisuuteen.

²⁹ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 33

³⁰ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 25

³¹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 60

³² Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 15

³³ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 28

³⁴ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 89

Musikaalisuus ymmärretään ominaisuudeksi, jonka avulla selitetään tiettyjen henkilöiden suoriutumista musiikkikäyttäytymistä vaativista tehtävistä.³⁵ Musikaalinen henkilö osaa muita paremmin laulaa tai soittaa, ja oppii musiikkia helpommin. Musikaalisuuden käsite on sukua lahjakkuuden käsitteelle, jossa painottuu synnynnäisen ja kenties perinnöllisen kyvyn oppia itse oppimisen tai harjoittelun kustannuksella. Tästä juontaa juurensa sanonta ”vain lahjattomat harjoittelevat.” Käsitteessä ei oteta huomioon ympäristön merkitystä poikkeuksellista suorituskykyä selittäessä. On kuitenkin todettu, että musiikkikyky riippuu merkittävästi ympäristön virikkeistä ja harjoittelusta. Vaikka musikaalisuus on osaltaan perinnöllistä, ympäristövaikutukset ovat kuitenkin melkein aina suurempia. Lisäksi musikaalisuutta ruokkii se, että henkilö pyrkii hakeutumaan oloihin, joissa taipumuksille löytyy ilmaisukeinoja.³⁶ Henkilö tekee siis sitä, missä hän on hyvä. Peritty voi kuitenkin menettää merkityksensä koulutuksen vaikutuksesta. Harjoittelu johtaa elimistön anatomiseen, fysiologiseen, neurologiseen ja kognitiiviseen mukautumiseen tehtävän vaatimuksiin.³⁷ Harjoittelussa pätee ns. kymmenen vuoden sääntö: ammattitasoisen suoritustason saavuttamiseksi vaaditaan lahjakkaimmiltakin yksilöiltä vähintään kymmenen vuoden valmentautumista, yleensä enemmänkin.³⁸ Paljon harjoitelleet opiskelijat ovat opettajiensa arvion mukaan musikaalisempia ja teknisesti edistyneempiä verrattuna vähemmän harjoitteleviin. Musiikkitaidot eivät siis riipu ainoastaan lahjakkuudesta, eikä sukupuolesta.

Aivotutkimuksissa on selvinnyt, että on selviä eroja muusikoiden ja ei-muusikoiden aivotoiminnoissa ja anatomisessa rakenteessa.³⁹ Aivojen aktivoitunut alue on laajempi musiikkia opiskelleilla, ja tämä laajuus on verrannollinen opiskelun aloittamisikään. Tämä laajentuminen korreloi todennäköisimmin harjoittelun määrästä. Näin ollen riittävän varhain aloitettu harjoittelu on tärkeää oppimistulosten kannalta. Musiikin opiskelu on myös todettu vaikuttavan muihin henkisiin valmiuksiin: se kehittää myös pitkäjännitteisyyttä. Geenitutkimusta on hyvin vähäisessä määrin tehty musikaalisuuden alueella, ja tutkimus ei ainakaan vielä ole osoittanut että tietyt geenit vaikuttaisivat millään tavalla musikaalisiin taitoihin.⁴⁰ Näin ollen miehillä ja naisilla pitäisi olla täsmälleen samat valmiudet menestyä muusikkoina.

³⁵ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 30

³⁶ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 59

³⁷ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 33

³⁸ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 48

³⁹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 33

⁴⁰ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 34

3.3 Sukupuoliroolit ja laulun opiskelu

Millaisia sukupuolirooleja on klassisen laulun opiskelussa? Hieman yleistäen mies on aktiivinen ja tekevä perinteisessä patriarkalisessa ajattelumallissa, joka on ollut vallitseva viimeisten vuosisatojen aikana, kun taas nainen on passiivinen ja hoitava.⁴¹ Patriarkaatissa miehillä on enemmän valtaa kuin naisilla. *Maskuliinisuutta* edustavat tieteet, teknologia, sekä taiteen tekeminen: luominen ja esittäminen ovat miehisiä toimintoja. *Feminiinisyttä* edustavat hoitaminen ja käsitöiden tekeminen. Aivot ja päättely edustavat maskuliinisuutta, kun taas feminiinisyttä edustavat keho ja tunteet. Miehet toimivat kodin ulkopuolella, kun taas naiset toimivat kotona. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki miehet olisivat pelkästään maskuliinisia ja naiset pelkästään feminiinisiä. Nämä ovat vain luonteenpiirteiden karakterisoimista.

Musiikin opettaminen ja harrastaminen, ”kotona soittelu ja lauleskelu”, nähdään (tai ainakin nähtiin) feminiinisenä toimena. Tämä on historian saatossa vaikeuttanut poikien musiikin koulutuksen saamista, erityisesti varakkaammissa perheissä.⁴² Nämä asenteet musiikkia kohtaan näkyvät valitettavasti vielä nykypäivänäkin. Musiikin opettaminen on ollut naisille yksi harvoista hyväksytyistä ammateista kodin ulkopuolella. Naiset ovatkin olleet enemmistössä musiikin opettajina melkein koko länsimaisessa maailmassa 1900-luvulla.⁴³ Musiikkia esittäessä kodin ulkopuolella on kuitenkin miehillä ollut ehdoton ylivalta viimeisten vuosisatojen aikana, yhtä lajia lukuun ottamatta: laulamista. Laulajatar on sopinut patriarkaliseen ajatteluun varsin hyvin, ja monet naislaulajat ovat saaneet suurtakin arvostusta.⁴⁴

Nykyään laulaminen, ja varsinkin klassinen laulaminen, nähdään feminiinisenä toimena, josta syystä pojat eivät mielellään hakeudu varsinkaan klassiseen lauluun yhtä paljon kuin tytöt.⁴⁵ Pojat hakeutuvat enemmän rytmimusiikin pariin, koska se on maskuliinisempaa. Myös urheilu on syy poikien musiikin harrastamisen vähyydestä: pitää ehkä valita jompikumpi harrastus, ja ryhmäpaine klassista musiikkia vastaan voi olla suuri.⁴⁶ Pojat suuntautuvat myös enemmän tieteisiin (”oikeaa työtä”), kun taas tytöt taiteisiin (”koti-harrastus”), kielten opiskeluun sekä hoitoalalle.^{47 48} Klassinen

⁴¹ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 14

⁴² Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 25

⁴³ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 48

⁴⁴ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 50

⁴⁵ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 152

⁴⁶ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 168

⁴⁷ Ho, W. (2001). *Musical learning: Differences between boys and girls in Hong Kong Chinese co-educational secondary schools*. s. 52

⁴⁸ Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. s. 38

musiikki ei ole ”in”, eikä ole maskuliinista. Pojat voivat myös hävetä ääntään äänenmurroksen aikaan, josta voi seurata laulamisen haluttomuutta.⁴⁹ On enemmän feminiinistä laulaa kuoroissa ja klassisesti, ”kiltisti”. Pojat haluavat laulaa rokkia ja poppia, ”machomaisesti”.⁵⁰

Pojat nähdään myös luovempina, heittäytyväisempinä ja rohkeampina kuin tytöt.⁵¹ Tytöt ovat keskimäärin oppimishakuisempia kuin pojat, kun pojat taas painottavat itse suoritusta: elävät ”hetkessä”.⁵² Pojat painottavat kykyjen merkitystä, ja tytöt pelkäävät enemmän epäonnistumista.⁵³ Pojilla on yleensä parempi usko omiin kykyihinsä, vaikka ne olisivatkin heikkoja.⁵⁴ He kuitenkin yrittävät suoriutua tehtävistään mahdollisimman helpolla ja vähällä työllä, kun tytöt ovat enemmän oppimishakuisia. Tyttöjen pitää olla kilttejä ja hiljaisia, kun taas pojat saavat riehua ja olla esillä. Tytöt ovat toisaalta juuri tästä syystä enemmän taipuvaisia pitkäjänteiseen työhön, jota musiikin harjoittelussa tarvitaan, ja eivät luovuta yhtä nopeasti kuin pojat, kun edistystä ei tapahdukaan heti.⁵⁵ Tytöt harjoittelevat enemmän. Tytöt myös kuuntelevat enemmän musiikkia laidasta laitaan, ja tutustuvat näin ollen enemmän erilaisiin musiikin lajeihin, myös klassiseen musiikkiin.⁵⁶ Tytöt harrastavat enemmän klassista musiikkia, ja ovat avoimempia ja kiinnostuneempia klassista laulua kohtaan.⁵⁷

Green esittää kirjassaan mielenkiintoisen väitteen. Hänen mielestä naiset eivät voi saada yhtä paljon tyydytystä musiikin tekemisestä kuin miehet, koska länsimainen klassinen musiikki on miesten tekemä ja miesten kehittämä systeemi.⁵⁸ Hänen mukaan vain mies voi olla täysin musiikin kanssa yhtä tästä syystä. Naiset olisivat siitä syystä vähemmän vastaanottavaisia musiikin ”lumoille”.

⁴⁹ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 179

⁵⁰ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 181

⁵¹ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 227

⁵² Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. s. 44

⁵³ Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. s. 45

⁵⁴ Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. s. 51

⁵⁵ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 155

⁵⁶ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 154

⁵⁷ Ho, W. (2001). *Musical learning: Differences between boys and girls in Hong Kong Chinese co-educational secondary schools*. s. 51

⁵⁸ Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 135

3.4 Motivaatio

Musiikin oppimiseen on monia vaikuttavia tekijöitä. Yksilölliset erot johtuvat suureksi osaksi lapsen kasvuympäristöstä, ja vanhemmat voivat suuressa määrin vaikuttaa lastensa musiikilliseen kasvuun.⁵⁹ Lapsen varttuessa musiikilliseen kasvuun vaikuttavat myös opettajat, ystävät ja muut läheiset. Harjoittelu on kuitenkin musiikin oppimiseen eniten vaikuttava tekijä. Mikä saa sitten nuoren innostumaan harjoittelusta, motivoitumaan harjoittelemaan? Motivaatiota tarkastellaan erityisesti henkilön omien suorituskykyarvioiden ja arvostuksen näkökulmasta: mitä henkilö tuntee voivansa hyötyä musiikista, ja miten hän arvostaa musiikkia.

Musiikkia sisältävä kasvuympäristö herättää itsessään kiinnostusta musiikkia kohtaan.⁶⁰ Sen vaikutus ei kuitenkaan tule välttämättä heti esiin, vaan ehkä vasta vuosien kuluttua. Vanhempien laulamisella on tärkeä rooli. Siitä lapsi saa äänenkäyttömallinsa. Valitettavasti vanhempien laulaminen lapsilleen on vähentynyt, ja sen on korvannut taustamusiikki. On todettu, että sellaisilla lapsilla, jotka menestyvät musiikkiopinnoissaan, on tukevat ja kannustavat vanhemmat. Vastentahtoisesta soittajasta tai laulajasta on kuitenkin hankalaa saada musiikin ystävää, puhumattakaan ammattimuusikkoa, vanhempien tuesta huolimatta. Liian innokkaat vanhemmat saattavat tappa lapsensa kiinnostuksen lopullisesti. Vanhempien lisäksi lapsen sisaruksilla, luokkatovereilla ja kavereilla sekä opettajilla on vaikutusta lapsen harrastusmieltymyksiin, erityisesti peruskouluvaiheessa.⁶¹ Iso rooli on myös medialla, erityisesti televisiolla. Ryhmän normeihin mukautuminen saa lapset peittämään todelliset mieltymyksensä. Eräässä tutkimuksessa arvioidessaan klassista musiikkia oppilaat olivat asenteissaan kielteisempiä heidän luokkatoverinsa ollessa paikalla kuin yksityisesti. Pop-musiikkia sen sijaan arvioitiin myönteisemmin julkisesti kuin yksityisesti.

Asenteisiin vaikuttaa siis mitä mielipidettä luulee ympäristön olevan. Näin ollen kynnys harrastaa klassista musiikkia on korkea, varsinkin pojilla. Klassista musiikkia harrastava poika ottaa siis aika suuren riskin maskuliinisuudessaan. Hänen pitää olla todella motivoitunut, että uskaltaa harrastaa klassista musiikkia, ja näin ollen astua sukupuolirajojen ylitse.⁶² Tästä motivoituneisuudesta seuraa yleensä se, että hänestä tulee myös taitava muusikko. Pojista huonommat jäävät tämän ”luonnollisen valinnan” myötä pois. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että parhaimmat tytöt olisivat

⁵⁹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 142

⁶⁰ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 143

⁶¹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 147

⁶² Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. s. 187, 227

vähemmän taitavia. Tyttöjä vaan on määrällisesti enemmän klassisen musiikin opiskelijoina.⁶³ Iän karttuessa tämä ryhmäpaine kuitenkin vähenee, ja sisäiset motiivit ohjaavat valintoja entistä enemmän. Aikuisille karttuu yhä monipuolisempi elämäkokemusten varasto, joka toimii samalla oppimisen resurssina.⁶⁴ Oppimisvalmiudet kytkeytyvät enemmän yhteiskunnalliseen rooliin ja ikään kuin ryhmän mielipiteeseen. Aikuiset pitää mielekkäänä oppimista, jolla on välitöntä sovellusarvoa. Aikuisten tavoitteet ovat yleensä tarkempia kuin nuorten, ja ne vaihtelevat enemmän yksilöstä toiseen.⁶⁵ Motivaatio suuntautuu herkemmin sellaiseen, mikä koetaan hyödylliseksi.

Miksi nuori kiinnostuu musiikista, ja innostuu harjoittelemaan? Motivoituneella oppilaalla on energiaa tarttua vaativiinkin musiikillisiin haasteisiin, niiden vaatimalla pitkäjänteisyydellä ja määrätietoisella työskentelyllä. Hän nauttii musiikin tekemisestä itsensä vuoksi. Toiminta ei kuitenkaan tapahdu tyhjiössä, vaan oppilas ottaa huomioon myös miten hänen toimintansa sopii ympäristöön, ja miten hänelle tärkeät henkilöt reagoivat toimintaan.⁶⁶ Motivaation keskeinen käsite on *minäpystyvyys*.⁶⁷ Se on henkilön arvio omasta kyvystään suoriutua tietyistä tehtävistä. Minäpystyvyyskäsitteet vaikuttavat toimintaan monin tavoin. Yleensä ihminen valitsee tehtävän, josta hän uskoo selviytyvänsä, ja välttää sellaisia tehtäviä joihin ei tunne pystyvänsä. Käsitteet omasta suorituskyvystä vaikuttaa myös siihen, miten kauan on valmis harjoittelemaan tavoitteen saavuttamiseksi, mahdollisista vastoinkäymisistä huolimatta. Henkilö, jolla on huono minäpystyvyyskäsite, uskoo että tehtävä on vaikeampi kuin se itse asiassa on. Hyvällä minäpystyvyyskäsitteellä taas auttaa luomaan turvallisen ja tyyneen asenteen tehtävän suorittamiseen. Omaan oppimiseen liittyvät uskomukset, odotukset ja pelot käyvät helposti itseään toteutettaviksi.⁶⁸

Musiikillinen minäkäsitys on taas henkilön omat tulkinnat itsestään musiikin oppijana yleensä.⁶⁹ Se on minäpystyvyyttä laaja-alaisempi käsite. Tyttöjen iteluottamus ja käsitys omista kyvyistään taitotasoon nähden on vaatimattomampi kuin poikien, jos tarkastellaan koulunkäyntiä yleensä.⁷⁰ Yleisminäkäsitys on siis huonompi. On myös tutkittu suomalaisten peruskoululaisten musiikillista minäkäsitystä, ja suurimmalla osalla (86%) oli positiivinen musiikillinen minäkäsitys. Kun taas

⁶³ Ho, W. (2001). *Musical learning: Differences between boys and girls in Hong Kong Chinese co-educational secondary schools*. s. 43

⁶⁴ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 71

⁶⁵ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 72

⁶⁶ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 155

⁶⁷ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 157

⁶⁸ Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. s. 73

⁶⁹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 158

⁷⁰ Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. s. 51

tarkasteltiin musiikillista suoriutumista, noin neljännes oppilaista arvioi itsensä kielteisesti ja koki itsensä pätemättömäksi. Tämä korostui poikien kohdalla. Tämä johtunee juuri musiikin feminiinisestä leimasta. Tyttöillä oli myönteisemmät käsitykset itsestään musiikissa ja arvostivat musiikkia enemmän, kun taas pojat uskoivat enemmän omiin kykyihinsä matematiikassa ja urheilussa.⁷¹ Yhteiskunnan sukupuolistereotypiat tulivat esille. Musiikki mielletään feminiiniseksi, ja se näyttää vaikuttavan erityisesti poikien tulkinnassa omasta osaamisestaan ja suhtautumisessa musiikkiin oppiaineena.⁷² Vain motivoituneimmat pojat kiinnostuvat ja osallistuvat täysipainoisesti musiikkiin koulussa. Sukupuoliroolit siis ohjaavat musiikinopiskelun motivaatiota.

⁷¹ Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 161

⁷² Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. s. 162

4 Pohdinta ja johtopäätökset

Fysiologisesti miehillä ja naisilla on ilmiselviä eroja: miehillä on suurempi ruumiin koko ja keuhkotilavuus, vahvemmat lihakset ja matalampi ääni. Naisilla hormonitoiminta vaikuttaa laulamiseen enemmän kuin miehillä, kuukautisista johtuen. Hengityksessä on todettu joitain eroja: naisilla esiintyy enemmän rintahengitystä ja naisilla on yleensä vähän heikompi lihaskunto, mikä vaikuttaa oikean lauluasennon saavuttamiseen. Naiset seisovat myös enemmän polvet lukossa. Miehillä ja naisilla on kuitenkin hyvin vähäisiä eroja, ainakin perustaitotason saavuttamisen jälkeen. Naisilla voi olla enemmän vaikeuksia saada teksti kuuluviin, koska he laulavat päärekisterin alueella (ohenteisesti), kun taas miehet laulavat enimmäkseen rintarekisterissä. Lauluteknisesti miehillä ja naisilla ei ole eroja. Näyttää siltä, että eri äänityyppien välillä on enemmän eroja myöhemmässä laulun opettamisen vaiheessa.

Itse musiikin oppimisessa ja musiikin harrastamisen edellytyksissä ei ole biologisia eroja miesten ja naisten välillä. Miehillä ja naisilla pitäisi olla täsmälleen samat valmiudet menestyä muusikkona, ja yhteiskunnan asenteet vaikuttavat enemmän kuin biologia klassisen musiikin harrastamiseen (johtaen myöhemmin musiikin opiskelemiseen): klassinen musiikki koetaan tyttöjen hommana. Kiltit tytöt harrastavat klassista musiikkia, pojat urheilua tai tieteitä. Klassinen musiikki on ”tyttömäistä”. Naiset hakeutuvat enemmän opiskelemaan klassista laulua, ja vaikuttaa siltä, että ne miehet jotka laulavat, ovat todella motivoituneita. Tämä toistuu muillakin klassisen musiikin osaluilla. Miehen pitää olla asenteiden yläpuolella harrastaakseen klassista musiikkia. Hänen pitää olla niin hyvä, ettei tarvitse välittää ympäristön asenteista. Harva mies aloittaa aikuisiällä klassisen laulun opiskelua, jos hänellä ei ole klassisen musiikin taustaa muuten. Naisilla kynnys klassisen musiikin opiskelun aloittamiseen on matalampi.

Tytöt ovat enemmän taipuvaisia pitkäjänteiseen harjoitteluun, kun pojat luovuttavat nopeammin, jos he eivät osaa heti. Toisaalta pojat vaikuttavat osaavan heittäytyä enemmän. Minun teoriani tässä tapauksessa on, että tämä ero on kasvatuksesta johtuva: tyttöjen pitää olla kilttejä, hiljaisia ja tottelevaisia, kun taas pojat saavat riehua enemmän ja olla esillä. Näin myös pojista tulee estottomampia ja heittäytyväisempiä. Erot tasaantuvat tosin iän karttuessa, ja laulun opiskelun aloittamisvaiheessa ero on lähinnä yksilöllistä, eikä niinkään sukupuolikysymys.

On esitetty väite, että naiset tuntevat itsensä vieraaksi klassisen musiikin maailmassa, johtuen klassisen musiikin maskuliinisesta ylivallassa. Musiikin rakenteet ovat miesten luomia. Tämä väite on hyvin mielenkiintoinen, ja on hyvä että musiikin maskuliinisuus tiedostetaan. Laulamissa kuitenkin naisilla on aina ollut suuri rooli musiikin maailmassa. Omasta kokemuksesta ja omista kahvipöytäkeskusteluista päätellen, olen eri mieltä tämän musiikin maskuliinisuuden väittämän kanssa. Minusta on enemmän itse persoonasta kiinni, pääseekö esteettömästi musiikin maailmaan vai ei. Pohtimisen ja tiedostamisen arvoinen asia tämä musiikin luonteen ja rakenteen maskuliinisuus kuitenkin mitä suurimmassa määrin on.

4.1 Opettajan haasteet

On siis todettu, että varsinkin klassisen musiikin opiskeluun hakeutuu enemmän naisia kuin miehiä. Mitä tämä tarkoittaa klassisen laulun opettajalle? Ovatko ne vähäiset laulua opiskelevat pojat parempia kuin tytöt? Ja onko sillä väliä? Lisäksi, kun siirrytään ammattiopiskelijaksi, niin putoavatko huonoimmat tytöt pois? Entä aikuisopiskelijat ja laulua harrastavat: ovatko heistä suurin osa naisia, ja ovatko he niitä ”huonompia”, jotka haluavat jatkaa laulamista harrastuksena? Onko sitten laulua harrastavissa miehissä vain ”parempia” laulajia? Minulla on vielä liian vähän opettajan kokemusta kaikkiin näihin kysymyksiin vastaamiseen. Omassa opettajan työssäni joudun varmasti opettamaan sekä laulun ammattiopiskelijoita että laulun harrastajia.

Mikä on sitten loppujen lopuksi miesten ja naisten ero klassisen laulun opiskelussa? Suurin ero löytyy ruumiinrakenteesta, jossain määrin aloittelevien laulajien hengitystekniikassa, ja naisten suuremmissa klassisen musiikin harrastajamäärissä, johtuen yhteiskunnan arvoista. Miehet klassisessa musiikissa ovat yleensä hyvin motivoituneita, mikä auttaa heitä oppimisessa. Ei ole lauluteknillisiä eroja miesten ja naisten välillä, ainoastaan eri ihmisten välillä. Tämä tieto antaa ainakin vähän evästyä laulun opettajalle.

4.2 Työprosessin ja oman oppimisen pohdinta

Sain idean aiheeseeni jo hyvissä ajoin, ja oli aikaa pohtia asiaa ja valmistautua aiheesta kirjoittamiseen. Aihe on minulle mielenkiintoinen, ja ehdottomasti tutkimisen arvoinen. Kuten aina, itse prosessin aloittaminen oli vaikeinta. Kun vihdoinkin olin saanut aineistoa kerättyä, niin motivaationi vaan kasvoi entisestään. Kirjoittaminen tuntui lähinnä vapauttavalta, kun vihdoinkin sai pistää kertynyttä tietoa paperille, ja yhdistellä eri lähteiden tiedonjyväsiä kokonaisuudeksi. Olen melko kokenut kirjoittaja, joten pahoilta lukkotiiloilta vältyttiin, tälläkin kertaa. Hyviä neuvoja sain ohjaajaltani tekstin jäsentämisen ja työssä etenemisen suhteen, sekä kannustusta kirjoittamiseen. Informaatiota sain lähteiden lisäksi keskusteluista kanssaopiskelijoiden ja opettajien kanssa, eri luennoilta sekä omasta kokemuksesta ammentaen. Seminaarikeskustelut olivat myös hyväksi avuksi.

Osa esille tulleesta tiedosta, kuten esimerkiksi fysiologia, laulutekniikka ja musiikin oppiminen, oli minulla ollut jo ennestään selkäpiin aavistuksena, ja oli palkitsevaa saada tiedosta ja tutkimuksista vahvistusta omille jo muodostuneille käsityksille. Tämä työ ei siis muuttanut käsityksiäni, mutta syvensivät niitä paljonkin. Oli hyvä myös perehtyä aiheeseen liittyvään sanastoon. Joitain asioita en ollut ainakaan syvällisesti miettinyt tai pohtinut, ja oli virkistävää tutustua minulle uusiin näkökulmiin ja pohtia musiikin opiskelua ja opiskelun motivaatiota koko yhteiskunnan näkökulmasta, eikä vain keskittyä luokkahuoneen tapahtumiin. Tämä työ on aivan varmasti minulle suureksikin avuksi laulua opettaessa.

Lähdeluettelo

Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. Finn Lectura, Helsinki, Tammer-Paino Oy, Tampere

Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. Cambridge University Press, Cambridge

Ho, W. (2001). *Musical learning: Differences between boys and girls in Hong Kong Chinese co-educational secondary schools*. *British Journal of Music Education*, 18:1, 41-54

Keenze, M., Bell, D. (2005). *Voice pedagogy: Teaching breathing*. *Journal of Singing – The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*, 61:4, 371-377

Koistinen, M. (2005). *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. SULASOL, Helsinki. 3. painos, Vammalan Kirjapaino Oy

Nienstedt, W.; Hänninen, O.; Arstila, A.; Björkqvist, S.-E. (1995). *Ihmisen fysiologia ja anatomia*. 10. painos, WSOY, Helsinki

Opetushallitus (2004). *Koulu-sukupuoli-oppimistulokset*. Opetushallitus, Helsinki

Rauste-von Wright, M.; von Wright, J. (1996). *Oppiminen ja koulutus*. 1.-3. painos, WSOY, Helsinki